

Luonnos kunnan toissijaiselle vastuulle kuuluvan jätteen taksaksi 1.1.2020 alkaen

Palvelupäällikkö Saija Pöntinen Alueelliset jätehuollon viranomaispalvelut

Kunnan toissijainen vastuu jätehuollon järjestämisessä

Elinkeinoelämän jätehuolto sekä julkisen hallinto- ja palvelutoiminnan jätehuolto kuuluu kunnan omaa toimintaa lukuun ottamatta jätelain (646/2011) 28 §:n mukaisesti jätteen haltijan vastuulle. Jätelain 33 §:n mukaan kunnilla on kuitenkin velvollisuus tarjota yrityksille ja muille yhteisöille jätehuoltopalveluja tilanteessa, jossa ne eivät saa markkinoilta palveluja kohtuullisin ehdoin ja pyytävät siksi palvelua kunnalta. Tätä kutsutaan kunnan toissijaiseksi vastuuksi jätehuollosta (TSV). Toissijainen vastuu koskee jätettä, joka soveltuu laadultaan ja määrältään kunnan jätehuoltojärjestelmään. Kunnan toissijaisen jätehuoltovastuun avulla pyritään turvaamaan toimiva jätehuolto ja jätehuoltopalveluiden saatavuus silloinkin, kun muuta palvelutarjontaa ei ole saatavilla.

TSV-palvelun tarjoaminen perustuu aina jätteen haltijan esittämään pyyntöön. Palvelupyynnö esitetään kunnalliselle jäteyhtiölle, Jätekuukolle. Ennen kuin Jätekuukko järjestää TSV-palvelun, se arvioi sille esitetyn pyynnön ja tiedossaan olevan markkinatilanteen valossa, onko jätehuoltopalvelua kohtuullisesti saatavilla muualta. Palvelu tarjotaan vain tilanteessa, jossa markkinaehtoisessa toiminnassa katsotaan olevan puutteita. TSV-palvelulle on tarvetta esimerkiksi, jos markkinoilta saatava jätehuoltopalvelu ei sovellu jätteen haltijan tarpeisiin tai sen hinta on kohtuuton. Kun TSV-palvelun tarjoamiselle on perusteet, jatkuvasta kuljetus- tai vastaanottopalvelusta tehdään jätteen haltijan ja kunnallisen jäteyhtiön välillä jätelain mukainen sopimus. Satunnaisesti jätettä kunnan vastaanottoaikaan tuova jätteen haltija voi esittää TSV-pyynnön vastaanottoaikalla, jossa palvelu tarjotaan.

TSV-palvelun tarjoamisen edellytykset ja siihen liittyvät menettelyt muuttuvat vuoden 2020 alussa voimaan tulevalla jätelain muutoksella (438/2019). TSV-palvelun perusedellytykset säilyvät samoina kuin nykyisin. Jätteen haltijan on kuitenkin käytettävä sähköistä tietoaalustaa, Materiaalitoria, markkinaehtoisen palvelutarjonnan puutteen osoittamiseen silloin, kun tarvittavan kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun arvo on vähintään 2 000 euroa vuodessa. Tällöin myös pyyntö kunnallisesta palvelusta tehdään Materiaalitorin kautta. Pynnön voi esittää myös jätteen haltijalle jätehuoltopalvelua tarjoava yritys. Jos kyseessä on jätehuoltopalvelu, jonka arvo on alle 2000 euroa vuodessa taikka palvelun tarve on kiireellinen ennalta arvaamattoman tapahtuman johdosta, voi TSV-palvelua pyytää suoraan Jätekuukolta. Jätekuukon tulee kuitenkin vuosittain toimittaa Materiaalitoriiin tiedot myös tällaisesta palvelusta.

Yleistä TSV-taksasta ja sen valmistelusta

Kunnan toissijaisen vastuun perusteella tarjottavat jätehuoltopalvelut ovat lakisääteisiä palveluja. Jätelain 78 §:n mukaisesti kunnan lakisääteisestä jätehuollon järjestämisestä on perittävä kustannukset täysimääräisesti kattavaa jätemaksua. Jättemaksun perusteista määrätään jätelain 79 §:n mukaisesti jätetaksassa, jonka kunta (kunnan jätehuoltoviranomainen) hyväksyy. Jättemaksut määrätään jätteen haltijoille jätetaksan mukaisesti ja maksut suoritetaan jätehuoltopalvelut tuottavalle kunnalliselle jäteyhtiölle, joka toimii jätelautakunnan lukuun hoitaen laskutuksen ja maksukertymien seurannan.

Ympäristöministeriön jätelakioppaan (Ympäristöhallinnon ohjeita 5 | 2015) mukaan TSV-maksujen on vastattava mahdollisimman tarkasti juuri TSV-palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Palveluja ei saa kompensoida asukkaiden jätemaksuilla tai markkinaehtoisien toiminnan tuloilla. Lisäksi jätelakiin on hyväksytty 1.1.2020 voimaan tuleva muutos, jonka mukaan kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perittävä jätemaksu ei saa alittaa kunnan ensisijaiselle vastuulle kuuluvasta jätehuoltopalvelusta perittävää jätemaksua. Näin ollen yrityksiltä ja muilta yhteisöiltä jätehuoltopalveluista perittävät jätemaksut on oltava vähintään yhtä suuria kuin kotitalouksien sekä kuntien hallinto- ja palvelutoiminnan vastaavasta palveluista perittävät maksut.

TSV-taksa on valmisteltu alueellisissa jätehuollon viranomaispalveluissa kunnallisen jäteyhtiön toimittamien tietojen pohjalta. Käsittelyssä on nyt taksaluonnos. Yrityksille ja muille yhteisöille, joihin asia voi vaikuttaa, varataan hallintolain 41 §:n mukaiset vaikutusmahdollisuudet taksaluonnokseen. Lisäksi kunnille ja ympäristönsuojeluviranomaisille annetaan mahdollisuus lausunnon esittämiseen asiassa. Tämän jälkeen TSV-taksa tuodaan jätelautakunnan hyväksyttäväksi. TSV-taksan on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2020.

Jäteastioiden tyhjennysmaksut

Jätelain 79 §:n mukaan kunnan jätemaksun perusteita ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. TSV-taksassa on määritelty säännöksen mukaisesti maksut jäteastioiden tyhjennyspalveluille jätelajeittain. Samoin maksut on määritelty jätteen keräykseen liittyville lisäpalveluille. Koko alueella noudatetaan yhtenäisiä maksuperusteita. Kuljetusten osalta maksut muodostuvat kilpailutuksen perusteella alueittain. Samoin kuin kunnan ensisijaiselle vastuulle kuuluvassa jätetaksassa, jäteastioiden tyhjennys hinnoille on kaksi hinta-alueita: 1) Kuopio, Siilinjärvi ja Pieksämäki sekä 2) muut kunnat.

Jäteastioiden tyhjennysmaksut ovat olleet aiemmin TSV-taksassa pääosin 20 % kalliimpia kuin kunnan ensisijaiselle vastuulle kuuluvan jätteen taksassa. Näitä korkeampia hintoja on noudatettu myös Jättekukon markkinaehtoisessa toiminnassa, jotta hinnat ovat olleet aina yhtenäiset muilla kuin kunnan ensisijaiselle vastuulle kuuluvilla asiakkaila. Jättekukko on kuitenkin luopunut yritysjärjestelyin pääosin markkinaehtoisesta toiminnasta hankintalainsäädäntöön tehtyjen muutosten johdosta. Jättekukon markkinaehtoinen toiminta on myyty keväällä 2019 Encore Aluepalvelut Oy:lle, josta Jättekukko omistaa 24,5 %. Yritysjärjestelyjen myötä myös Jättekukon TSV-asiakkaat siirtyivät lähtökohtaisesti markkinaehtoisten palvelujen piiriin. Erityisesti pienten taajamien ja haja-asutusalueiden pk-yrityksille voi kuitenkin tulla vielä tarvetta TSV-palveluina tarjottaville jäteastiatyhjennyksille. Siitä, miten moni näitä TSV-

03.10.2019

palveluja tulee tarvitsemaan, ei ole tällä hetkellä tietoa, mutta toimijoita arvioidaan olevan korkeintaan muutamia satoja. Koska yrityksille tarjottavien palvelujen merkitys pienenee, TSV-asiakkaiden tyhjennysmaksut on katsottu perustelluksi yhtenäistää mahdollisuuksien mukaan kunnan ensisijaisen vastuulle kuuluvien asiakkaiden tyhjennysmaksujen kanssa. Mahdollisimman yhtenäiset hinnat ovat selkeät niin asiakkaille kuin jätehuollon toimijoille.

Sekajätteen tyhjennysmaksut yhtenäistetään kaikilla asiakkailta eli erot taksojen välillä poistetaan. Tämä laskee TSV-asiakkaiden sekajäteastioiden tyhjennyshintoja. TSV-asiakkailta sekajätteen tyhjennyshinnat ylittävät kuitenkin edelleen niiden sekajätteen jätehuollosta aiheutuvat kustannukset, koska sekajätteen maksuilla katetaan osin kotitalouksien sekä kuntien hallinto- ja palvelutoiminnan hyötyjätehuoltoa. Näin ollen sekajätteen tyhjennyshinnat sisältävät käytännössä edelleen katteen.

Biojätteen tyhjennyshinta pidetään TSV-asiakkailta ennallaan. Tyhjennyshinta on merkittävästi korkeampi kuin kunnan ensisijaiselle jätehuollon järjestämismaksuun kuuluvilla kiinteistöillä, koska näillä asiakkailta suuri osa biojätteen erilliskeräyksen kustannuksista katetaan sekajätteen käsittelymaksulla. TSV-asiakkaille ei tällaista kompensointia jätelajien välillä voida tehdä, vaan kunkin jätelajin keräyksen, kuljetuksen ja käsittelyn kustannukset katetaan siitä jätelajista saatavilla maksuilla.

Pahvi-, kartonki- ja muovipakkausten tyhjennyshinnat yhtenäistetään sekajätteen tyhjennyshintojen tavoin TSV-asiakkaiden ja kunnan ensisijaiselle vastuulle kuuluvien asiakkaiden välillä. Muutoksen myötä myös näiden hyötyjätteiden tyhjennyshinnat laskevat, mutta tyhjennyksistä perittävät maksut kattavat edelleen niistä aiheutuvat kustannukset.

Lasipakkausten ja metallin tyhjennyshintaa ei voida yhtenäistää taksojen välillä. Kotitalouksille sekä kuntien hallinto- ja palvelutoiminnalle lasipakkausten ja metallin tyhjennykset tarjotaan veloitusetta, mutta yrityksillä ja muilla TSV-asiakkailta keräystä ei voida kattaa muilla maksuilla. Tämän vuoksi lasipakkausten ja metallin tyhjennyksille on laskettu keräyksestä ja kuljetuksesta aiheutuvat kustannukset kattava hinta. Tätä hintaa pystytään kuitenkin laskemaan aiempaan taksaan nähden, sillä katteen osuutta hinnasta lasketaan. Irtojätteen hinta sen sijaan nousee, kun se yhtenäistään muiden pakkausjätteiden irtojätteen hinnan kanssa. Irtojätteen hinta on suhteellisen korkea, koska jäteastian koko ja tyhjennysväli tulisi aina sovittaa syntyvään jätemäärään nähden niin, ettei ylimääräistä, vaikeasti kuormattavaa jätettä kerry jäteastian ulkopuolelle.

Syväkeräyksen tyhjennyshintoja lasketaan lähes kauttaaltaan sen vuoksi, että syväkeräyssäiliöiden määrä on vähitellen kasvanut ja uusimmissa jätteenkuljetusten kilpailutuksissa niiden tyhjennyskustannukset ovat useilla alueilla laskeneet. Nostoperusteisesti tyhjennettävien syväkeräyssäiliöiden tyhjennysten hinnat ovat olleet korkeat suhteessa käsin siirrettävien jäteastioiden tyhjennyshintoihin, joten hinnan laskeminen pienentää hieman tätä eroa. Syväkeräys säilyy kuitenkin yksikköhinnaltaan kalliimpana, koska tyhjennys vaatii huomattavasti enemmän aikaa kuin käsin siirrettävän jäteastian tyhjentäminen. Hyötyjätteiden syväkeräykselle oli laskettu aiemmin koko alueelle yhtenäinen tyhjennyshinta. Nyt näillekin tyhjennyshinnoille otetaan käyttöön kaksi eri hinta-alueita muiden jäteastiatyhjennysten hinnoittelun mukaisesti. Muutos laskee hintoja eniten Kuopion, Siilinjärven ja Pieksämäen alueella, mutta hinnat laskevat edellä esitellyn taksojen yhtenäistämisen ansiosta pääosin

myös muissa kunnissa. Alueittainen hinnoittelu vastaa parhaiten nykyisiä kilpailutettuja tyhjennysintoja.

Jätehuollon lisäpalvelujen maksut ovat entiseen tapaan TSV-asiakkailla samat kuin kunnan ensisijaiselle jätehuoltovastuulle kuuluvilla asiakkailla. TSV-asiakkaiden lisäpalvelumaksuja tarkistetaan kustannusten muutosten vuoksi siltä osin kuin maksut muuttuvat myös kotitalouksien sekä kuntien hallinto- ja palvelutoiminnan taksassa. Osa lisäpalveluista, kuten Noutokukko ja Lavakukko, tarjotaan ainoastaan kunnan ensisijaiselle jätehuoltovastuulle kuuluville asiakkaille, eikä näille ole asetettu ollenkaan hintaa TSV-taksaan.

Jätekeskuksen ja lajitteluasemien vastaanottomaksut

Kuopion jätekeskuksella asioivien, TSV-palvelua tarvitsevien yritysten ja yhteisöjen määrän arvioidaan olevan jatkossa alle sata vuodessa. Jätteiden vastaanotolle jätekeskuksella on määritelty kustannusperusteisesti tonnihinnat (euroa/tonni). Näissä hinnoissa on huomioitu edelleen kohtuullinen kate. Hinnat pysyvät pääosin vuoden 2019 tasolla. Yksittäisten jätelajien hintoihin tulee muutoksia kustannusten nousun johdosta.

Jätteiden vastaanoton kustannusten nousu johtuu kilpailutettujen jätteenkäsittelijöiden hintojen nostosta (mm. biojäte, bitumi ja kattuhuopa, rasvanerotuskaivojen liete ja kyllästetty puu) taikka muusta käsittely- ja kuljetuskustannusten muuttumisesta (mm. osa betonijätteistä ja maamassoista, puhdistamoliete, eristevilla ja sahanpuru). Sekajätteen ja poltettavan jätteen hinta nousee, koska jätteitä on kuljetettava energiahyödynnettäväksi muuallekin kuin Riikinvoimalle sen vastaanottokapasiteetin ylittyessä. Myös jätekeskuksella tehtävien konetöiden hinta nousee kustannusten kasvamisen vuoksi.

Uusia taksaan sisällytettäviä jätekeskuksella vastaanotettavia jätteitä ovat kannot sekä maamassat, jotka sisältävät esim. tiiltä tai betonia. Kantoja on alettu murskaamaan esikäsitteilyn jälkeen energiahyötykäyttöön. Tiiltä ja betonia sisältäviä maamassoja voidaan seuloa, jolloin nekin saadaan hyötykäyttöön maarakennuskohteisiin. Uutena jätelajina taksaan otetaan lisäksi jäte, jota tarvitaan jätteiden loppusijoitusalueen rakenteissa (kaasunkeräyskerroksessa). Tällaista jätettä voi olla muun muassa rakennusjätteiden käsittelylinjastossa seulottu kivipitoinen jäte tai teollisuuden karkea jättejäe. Jätteen hyötykäyttömahdollisuuden varmistamiseksi jätteen haltijan on aina sovittava jäte-erän vastaanotosta etukäteen Jätekeskuksen kanssa.

Lähtökohtaisesti niille jätelajeille, jotka ovat taksassa, on käsittelypalvelu tarjolla. Taksasta poistetaan tämän vuoksi sellaiset jätelajit, joille Jätekeskuksella ei tule enää olemaan omaa tai kilpailutettua käsittelyä (rakennus- ja purkujäte / lajiteltavat jätteet, prosessoitu rakennus- ja purkujäte, energiajäte sekä suuret kappaleet lajitte luun). Lisäksi on otettava huomioon, että vaikka taksassa olisi jonkin jätteen käsittelylle hinta, voi jätteenkäsittelyn tilanne muuttua taksan voimassa ollessa niin, ettei jäte sovellu enää kunnan jätehuoltojärjestelmään. Tällöin jätettä ei voida enää ottaa vastaan.

Jätekeskuksen lisäksi jätelajeittain määritellyillä tonnihinnoilla otetaan vastaan jätteitä myös Outokummun lajitteluasemalla. Outokummun lajitteluasemalla on muista lajitteluasemista poiketen vaakajärjestelmä ja rakenteet, jotka mahdollistavat suu-rempien jäte-erien vastaanoton. Jätelajikohtaiset hinnat vastaavat paremmin jätteis-

03.10.2019

tä aiheutuvia kustannuksia sekä motivoivat jätteiden lajitteluun ja mahdollistavat paremmin jätteiden hyödyntämisen. Outokummun lajitteluaseman toiminta ei vastaa kuitenkaan kokonaisuudessaan Kuopion jätekeskuksen toimintaa, joten vastaanottohintoja on huomattavasti suppeammin eri jätelajeille kuin Kuopion jätekeskuksella.

Outokummun lajitteluaseman painoperusteiset vastaanottohinnat on muodostettu siten, että Kuopion jätekeskuksen vastaanottohintaan on lisätty jätteiden kuljetuskustannukset jätekeskukselle. Kuljetuskustannukset perustuvat kunnallisen jäteyhtiön laskelmiin siitä, mitä kunkin jätelajin kuljetus maksaa. Jotkut jätelajit vastaanotetaan Outokummussa samalla hinnalla kuin jätekeskuksella, jos jäte käsitellään Outokummussa tai se saadaan toimitettua suoraan käsittelypaikkaan siten, ettei ylimääräisiä kuljetuskustannuksia tule verrattuna Kuopion jätekeskuksella tapahtuvaan vastaanottoon. Outokummun vastaanottohinnat nousevat paikoin samoin perustein kuin jätekeskuksen vastaanottohinnat.

Jätekeskuksen ja Outokummun lajitteluaseman painoperusteisiin jätteen vastaanottohintoihin otetaan uutena käyttöön mahdollisuus tarkistaa taksassa määriteltyä tarkkaa hintaa alemmaksi tai korkeammaksi 20 %, jos jätteen määrästä, ominaisuuksista tai muista vastaavista seikoista aiheutuu tavallista poikkeavia vastaanottokustannuksia. Jäte-erä voi esimerkiksi tarvita ominaisuuksiensa vuoksi esikäsitteilyä, tai sen jatkokäsittelyn hinta voi olla erän pienuuden tai suuruuden vuoksi normaalista poikkeava. Näin ollen on perusteltua, että hintoja voidaan muuttaa tarvittaessa siten, että ne vastaavat kustannuksia.

Lajitteluasemilla asioi vuodessa vajaa tuhat yritystä/yhteisöä, jotka tuovat vastaanottoon pienkuormia TSV-jätteenä. Jätteiden pienkuormien vastaanottomaksut lajitteluasemilla pysyvät entisellä tasolla. Vastaanottomaksut ovat kotitalouksien vastaanottomaksuja huomattavasti korkeammat, koska niissä on huomioitu myös lajitteluasemien kiinteät kustannukset. Kotitalouksien osalta lajitteluasemien infra ja ylläpito katetaan perusmaksulla, jota taas muut asiakkaat eivät maksa.

Vaikutusten arviointi

Taksamuutosten ympäristövaikutusten arvioidaan olevan kokonaisuudessaan neutraalit. Jäteastioiden tyhjennysmaksujen alennukset voivat osaltaan varmistaa, että yritykset hankkivat aina tarvittavat jätehuoltopalvelut, koska ne ovat saatavilla hyvin kohtuulliseen hintaan. Se, että kaikki jätteen tuottajat ovat asianmukaisesti järjestetyn jätehuollon piirissä, eivätkä käsittele jätteitään epäasianmukaisesti, on erittäin tärkeää ympäristön kannalta. Jätekeskuksen vastaanottohintoihin tulevat korotukset voivat taas nostaa yksittäisissä tapauksissa kynnystä vastaanottopalvelun hankkimiselle, millä voi olla pahimmillaan negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Jätehuoltopalveluja tarvitseville yrityksille jätelaki ja sen nojalla annettu taksa varmistavat palvelujen saannin aina, kun jäte soveltuu kunnan jätehuoltojärjestelmään. Suurin osa yrityksistä on kuitenkin markkinaehtoisten jätehuoltopalvelujen piirissä eli vain osa yrityksistä tarvitsee TSV-palveluja. Taksamuutosten vaikutukset TSV-palveluja tarvitsevien yritysten jätehuoltokustannuksiin ovat pääosin positiiviset, koska jäteastioiden tyhjennysmaksut laskevat suurilta osin. Sen sijaan jätekeskuksen joidenkin vastaanottohintojen nouseminen voi vaikuttaa lievästi negatiivisesti sellaisiin yrityksiin, jotka tarvitsevat näiden jätteiden käsittelypalvelua, jos muuta vaihtoehtoa käsittelyä ei ole tarjolla.

03.10.2019

Jätteenkuljetusalalla toimiviin yrityksiin taksamuutosten vaikutusten arvioidaan olevan kokonaisuudessaan lievästi negatiiviset, kun TSV-palveluna tarjottavien jäteastiayhjennysten hinnat laskevat. Kun tyhjennyshinnat laskevat, on mahdollista, että yksityisen jätehuoltopalvelun hinta voidaan katsoa joissakin tapauksissa kohtuuttomaksi taksan mukaiseen alempaan hintaan nähden. Jos siis hintaero TSV-palvelun ja markkinoilta saatavan palvelun välillä on huomattava, asiakas voi pyytää palvelua kunnalliselta jäteyhtiöltä, eikä hanki sitä yksityiseltä jätehuoltoalan yritykseltä. Toisaalta taas jätekeskuksen joidenkin vastaanottohintojen nostamisen vaikutus on päinvastainen eli hinnan noustessa yksityisen palvelutarjonnan hinta voikin olla siihen nähden kohtuullinen, jolloin lähtökohtaisesti palvelu hankitaan markkinoilta.

Esitys

Jätelautakunta asettaa TSV-taksaluonnoksen yleisesti nähtäville. Lautakunta varaa kuntalaisille ja niille, joiden oloihin päätöksenteolla on huomattava vaikutus, mahdollisuuden esittää mielipiteensä asiasta. Lisäksi jätelautakunta varaa toimialueen kunnille ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille tilaisuuden lausunnon antamiseen TSV-taksaluonnoksesta.

TSV-taksaluonnos sekä kuulutus asian vireillä olosta ja vaikuttamismahdollisuuksista pidetään nähtävillä jätelautakunnan verkkosivuilla 10.10.–31.10.2019. Asiakirjat lähetetään lisäksi sähköisesti kaikkiin jätelautakunnan toimialueen kuntiin, jotta kunnat voivat julkaista ne omilla verkkosivuillaan. Asiasta ilmoitetaan lisäksi kuulutuksella, joka julkaistaan kuntien ilmoituslehdissä viikolla 41.

Nähtävillä olon ja kuulemisen jälkeen taksaan tehdään tarvittaessa lausuntojen ja mielipiteiden pohjalta muutoksia. TSV-jätetaksa tuodaan tämän jälkeen jätelautakunnalle hyväksyttäväksi.

Liitteet

- 4 7922/2019 Luonnos TSV-taksaksi 1.1.2020 alkaen
- 5 7922/2019 TSV-asiakkaiden jäteastoiden tyhjennyshintojen vertailu v. 2019-2020
- 6 7922/2019 Jätekeskuksen vastaanottohintojen vertailu v. 2019-2020

Valmistelija

Saija Pöntinen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5066

Päätösehdotus

Palvelupäällikkö Saija Pöntinen

Lautakunta hyväksyy palvelupäällikön esityksen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

